

АНАЛІЗ СТАНУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОМОНІТОРИНГУ НА МУНІЦИПАЛЬНИХ ОБ'ЄКТАХ

Вступ. Представлений у листопаді 2016 року Європейською Комісією пакет «Чиста енергія для всіх європейців» [1], де енергоефективність розглядається як окреме джерело енергії, має на меті полегшення переходу до екологічно чистої енергії та виконання зобов'язань Паризької угоди із запобігання змінам клімату. Пакетом передбачено, що під час імплементації нових правил енергетичного ринку слід враховувати принцип енергоефективності: «Підвищувати рівень енергетичної ефективності необхідно щоразу, коли це є економічно доцільнішим за еквівалентні рішення з боку постачання. Це має допомогти скористатися численними перевагами енергоефективності, зокрема, для громадян і підприємств».

Прагнучи приєднатися до Європейського Союзу (ЄС) відповідно до Енергетичної стратегії до 2050 року енергетичний сектор України має на меті максимально наблизитися до кліматичної нейтральності, оновити і модернізувати енергетичну інфраструктуру, підвищити ефективність використання енергоресурсів, розвивати альтернативні джерела енергії, нові продукти та інноваційні рішення.

Тому ефективне використання енергетичних ресурсів і скорочення шкідливих викидів є одним із першочергових завдань органів місцевого самоврядування задля забезпечення сталого розвитку громад. Сучасний підхід до вирішення цього завдання - впровадження систем енергетичного менеджменту (СЕНМ), які в свою чергу базуються на реалізації надійного та інформативного енергомоніторингу. Разом з тим, численні дослідження доводять наявність критичних прогалин у функціонуванні систем енергомоніторингу у муніципалітетах, що часто робить неефективним весь цикл реалізації енергетичного менеджменту.

Метою досліджень є аналіз стану методичного та інструментального забезпечення завдань енергомоніторингу на муніципальних об'єктах.

Матеріал і результати дослідження. В умовах реалізації сучасних європейських засад у сфері енергоефективності у 2021 році прийнято Закон України «Про енергетичну ефективність», де особлива увага приділяється впровадженню систем енергетичного менеджменту в органах державної влади, місцевого самоврядування та в бюджетній сфері. Законом імплементовано вимоги Європейських директив і цілей, спрямовані на впровадження сертифікованих систем енергетичного менеджменту за стандартами ISO серії 50000. Слід зазначити, що згідно з частиною першою статті 12 Закону України «Про енергетичну ефективність» СЕНМ впроваджуються для реалізації таких завдань:

- аналізу споживання паливно-енергетичних ресурсів;
- планування, реалізації та моніторингу результатів впровадження енергоефективних заходів;
- досягнення цілей Національного плану;
- виконання інших заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності споживачів енергії.

У 2023 році одним з пріоритетних напрямів роботи органів державної влади є розробка підзаконних нормативно-правових актів в рамках прийнятого Закону.

На виконання Закону України «Про енергетичну ефективність», пункту 715 Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і державами-членами, з іншої сторони, затвердженої постановою Кабінету Міністрів від 25.10.2017 № 1106, з питань енергетичного менеджменту прийнято низку документів, зокрема [2, 3], а також заплановано прийняття двох нормативно-правових актів [4, 5], які наразі розроблено та проходять процедуру погодження із заінтересованими сторонами, серед яких слід окремо відмітити Постанову Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 року № 1460 «Про впровадження систем енергетичного менеджменту», що визначає вимоги до впровадження систем енергетичного менеджменту в органах державної влади та рекомендує органам місцевого самоврядування впроваджувати СЕНМ, які дозволять досягати наступних цілей:

- ефективного споживання енергії/енергетичних ресурсів та комунальних послуг;
- раціонального використання коштів на оплату енергії/енергетичних ресурсів та комунальних послуг, впровадження заходів з енергоефективності та інших витрат;

- підвищення рівня енергетичної ефективності у будівлях та зменшення викидів CO₂;
- створення та функціонування механізмів матеріального стимулювання працівників до ефективного використання енергії/енергетичних ресурсів та комунальних послуг;
- своєчасної сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- забезпечення показової ролі центральних органів виконавчої влади у підвищенні енергетичної ефективності будівель.

Також, в постанові запропоновано дії для щодо ефективного впровадження СЕНМ, які спрямовано на впровадження та супроводження систем енергомоніторингу:

- забезпечення енергетичного моніторингу будівель;
- моніторинг та оцінка показників діяльності і забезпечення поліпшення систем енергетичного менеджменту;
- здійснення моніторингу впровадження систем енергетичного менеджменту;
- правила здійснення інформаційної взаємодії систем енергетичного менеджменту з іншими інформаційними системами.

В результаті виконання і реалізації [3] Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження (ДАЕЕ) України було проведено опитування органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо стану впровадження СЕНМ [6]. Станом на 2023 рік енергомоніторингом охоплено 77% будівель обласних державних адміністрацій (ОДА)/органів місцевого самоврядування (ОМС), а автоматизованим лише 6%. Такі дані свідчать, що впровадження систем енергомоніторингу знаходиться на початковому етапі реалізації і задля підвищення продуктивності потребує розв'язання низки завдань. Серед іншого, необхідно:

- провести оцінку рівня залучення до процесів управління енергоефективністю і скорочення шкідливих викидів на міських об'єктах всіх заінтересованих сторін;
- провести GAP-аналіз і визначити фактори та причини неефективності застосування систем енергомоніторингу, зокрема, задля підтримки муніципальних енергоменеджерів усіх ланок управління;
- дослідити напрями і сформулювати план дій з удосконалення методичного та інструментального забезпечення завдань енергомоніторингу на муніципальних об'єктах.

Список використаних джерел:

1. Clean Energy for All Europeans Package. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en (дата звернення 19.11.2023).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 листопада 2022 р. № 1238 «Про затвердження Порядку надання інформації про сертифікацію систем енергетичного та/або екологічного менеджменту суб'єктів господарювання».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 р. № 1460 «Про впровадження систем енергетичного менеджменту».
4. Проект наказу Мінінфраструктури «Про затвердження Порядку ведення реєстру органів державної влади та органів місцевого самоврядування, в яких впроваджено систему енергетичного менеджменту», URL: <https://sae.gov.ua/uk/content/elektronni-consultatsii> (дата звернення 19.11.2023).
5. Проект наказу Мінінфраструктури «Про затвердження Порядку ведення реєстру суб'єктів господарювання, що отримали сертифікати систем енергетичного менеджменту та/або екологічного менеджменту», URL: <https://sae.gov.ua/uk/content/elektronni-consultatsii> (дата звернення 19.11.2023).
6. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, URL: <https://sae.gov.ua/uk/business/energy-audit-and-management> (дата звернення 19.11.2023).

References:

1. Clean Energy for All Europeans Package. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en (accessed at 19.11.2023).
2. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 4, 2022 No. 1238 "On approval of the Procedure for providing information on the certification of energy and/or environmental management systems of business entities."
3. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 23, 2021 No. 1460 "On the implementation of energy management systems".
4. The draft order of the Ministry of Infrastructure "On approval of the Procedure for maintaining the register of state authorities and local self-government bodies, in which the energy management system has been implemented, URL: <https://sae.gov.ua/uk/content/elektronni-consultatsii> (accessed at 19.11.2023).
5. Draft order of the Ministry of Infrastructure "On approval of the Procedure for maintaining the register of business entities that have received certificates of energy management and/or environmental management systems, URL: <https://sae.gov.ua/uk/content/elektronni-consultatsii> (accessed at 19.11.2023).
6. State Agency for Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine, URL: <https://sae.gov.ua/uk/business/energy-audit-and-management> (accessed at 19.11.2023).